

**O'QUVCHILAR JAMOASI - PEDAGOGIK JARAYONNING ASOSIY
SHAKLI**

Rahmatullayeva Mushtariy Parda qizi- Mirzo Ulug'bek nomidagi
O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali Psixologiya fakulteti, o'qituvchisi
Valiyev Isom Sherali o'gli -Mirzo Ulug'bek nomidagi
O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali "Filologiya va tillarni o'qitish"
yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqola o'quvchilar jamoasining pedagogik jarayondagi o'rni va ahamiyatiga bag'ishlangan. Unda o'quvchilar jamoasining mohiyati, ta'limiy, tarbiyaviy, ijtimoiy va psixologik ahamiyati, shuningdek, uni shakllantirish va rivojlantirish yo'llari ko'rib chiqilgan. Maqolada o'quvchilar jamoasini rivojlantirishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar va ularning yechimlari tahlil etilgan. Shuningdek, kelajak avlodni shakllantirishda o'quvchilar jamoasining roli ham yoritib berilgan. Maqola pedagoglar, ota-onalar va ta'lim sohasidagi barcha mutaxassislar uchun foydali bo'lishi mumkin. Maqola o'quvchilar jamoasining ta'lim-tarbiya jarayonidagi muhim o'rnini ochib beradi. Unda jamoaning mohiyati, ahamiyati, uni shakllantirish usullari, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar va ularning yechimlari tahlil qilinadi. Kelajak avlodni shakllantirishda o'quvchilar jamoasining roli alohida ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: O'quvchilar jamoasi, pedagogik jarayon, ta'lim, tarbiya, ijtimoiy ko'nikmalar, jamoaviy faoliyat, muammolar, yechimlar, kelajak avlod.

O'quvchilar jamoasi – pedagogik jarayonning asosiy shakli

Ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchilar jamoasining o'rni beqiyosdir. Jamoa nafaqat o'quvchilarning bilim olishi uchun muhim muhit, balki ularning shaxs sifatida shakllanishida, ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Pedagogik jarayonning asosiy shakli sifatida o'quvchilar jamoasi ta'lim sifatini oshirish va har bir o'quvchining potentsialini ochishga xizmat qiladi.

O'quvchilar jamoasining mohiyati va ahamiyati

O'quvchilar jamoasi – bu o'quv muassasasida o'qiyotgan, umumiy maqsadlar, manfaatlar va qadriyatlar asosida birlashgan, bir-biriga ta'sir o'tkazadigan bolalar va o'smirlar guruhidir. Jamoa o'ziga xos tuzilishga ega bo'lib, unda har bir a'zoning o'z o'rni, vazifasi va mas'uliyati mavjud. Jamoa a'zolari o'rtasidagi munosabatlar o'zaro hurmat, ishonch, hamkorlik va yordam asosida quriladi.

O'quvchilar jamoasining ahamiyati quyidagi jihatlarida namoyon bo'ladi:

- Ta'limiy ahamiyat: Jamoa o'quvchilarning o'quv faoliyatini rag'batlantiradi, bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Jamoaviy loyihalar, munozaralar, tadqiqotlar o'quvchilarning bilimlarini chuqurlashtirish va amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.
- Tarbiya ahamiyati: Jamoa o'quvchilarda axloqiy qadriyatlarni shakllantiradi, mas'uliyat, mehnatsevarlik, vatanparvarlik, do'stlik, hamdardlik kabi hislatlarni rivojlantiradi. Jamoada o'quvchilar o'zaro munosabatlar, muomala madaniyatini o'rganadilar, o'z xatti-harakatlari uchun javobgarlikni his qiladilar.
- Ijtimoiy ahamiyat: Jamoa o'quvchilarni ijtimoiy hayotga tayyorlaydi, ularning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantiradi, o'z fikrini erkin ifoda etish, boshqalar bilan muloqot qilish, jamoada ishlash, kelishmovchiliklarni hal qilish kabi ijtimoiy ko'nikmalarni o'rgatadi.
- Psixologik ahamiyat: Jamoa o'quvchilarda o'ziga ishonch hissini shakllantiradi, ularning shaxsiy o'sishiga yordam beradi, stressni kamaytiradi, o'zini qadrlash hissini rivojlantiradi. Jamoa a'zolari bir-birini qo'llab-quvvatlaydi, rag'batlantiradi va bu har bir o'quvchining psixologik salomatligiga ijobiy ta'sir qiladi.

O'quvchilar jamoasini shakllantirish va rivojlantirish yo'llari

Pedagoglar o'quvchilar jamoasini shakllantirish va rivojlantirishda faol rol o'ynaydi. Buning uchun quyidagi vazifalarni amalga oshirish lozim:

1. Jamoa tuzish va maqsadlarni belgilash: O'quvchilar bilan birgalikda jamoa maqsadlarini belgilash, har bir a'zoning rolini aniqlash, jamoa a'zolari o'rtasida ishonchli munosabatlar o'rnatish.

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
VOLUME-2, ISSUE-1**

2. Jamoaviy faoliyatni tashkil etish: Turli xil jamoaviy o'yinlar, loyihalar, tadbirlar, ekskursiyalar tashkil qilish, o'quvchilarning birgalikda ishlashini rag'batlantirish.
3. O'quvchilar faolligini oshirish: Har bir o'quvchining faolligini, tashabbuskorligini qo'llab-quvvatlash, ularning fikrlarini tinglash, o'zini namoyon etish uchun sharoit yaratish.
4. Jamoa a'zolari o'rtasida munosabatlarni yaxshilash: O'zaro hurmat, do'stlik, hamkorlik tamoyillarini mustahkamlash, kelishmovchiliklarni oqilona hal qilishga o'rgatish.
5. O'quvchilarni o'z-o'zini boshqarishga jalb qilish: O'quvchilarning jamoani boshqarishda faol ishtirok etishini ta'minlash, ularga mas'uliyat yuklash.

O'quvchilar jamoasini rivojlantirishda yuzaga keladigan muammolar va ularning yechimlari

O'quvchilar jamoasini shakllantirish va rivojlantirish jarayoni doim ham silliq kechmaydi. Ba'zan turli muammolar yuzaga kelishi mumkin. Ulardan ayrimlari:

- Jamoa a'zolari o'rtasidagi ziddiyatlar: O'quvchilarning turli xil xarakterga, dunyoqarashga ega bo'lishi natijasida o'zaro tushunmovchiliklar, ziddiyatlar yuzaga kelishi mumkin. Bu kabi vaziyatlarda pedagoglar o'z vaqtida aralashib, o'quvchilarga muloqot qilish, o'zaro hurmat qilish va kelishmovchiliklarni tinch yo'l bilan hal qilishga o'rgatishlari zarur.
- Jamoaning passivligi: Ba'zi o'quvchilar jamoaviy faoliyatga qiziqmasligi, passiv bo'lishi mumkin. Bu holatda pedagoglar har bir o'quvchining qiziqishlarini hisobga olgan holda, ularni rag'batlantiruvchi, faolligini oshiruvchi turli xil tadbirlar, o'yinlar tashkil qilishlari lozim.
- Liderlik masalasi: Jamoada liderlikka intilish, raqobatlashish holatlari yuzaga kelishi mumkin. Pedagoglar liderlikni to'g'ri yo'naltirishlari, o'quvchilarda jamoaviy ruhni shakllantirishlari, liderlar mas'uliyatini oshirishlari zarur.
- Ota-onalarning ishtiroki yetarli emasligi: Ota-onalarning o'quvchilar jamoasining faoliyatida yetarli darajada ishtirok etmasligi ham muammo tug'dirishi mumkin. Bu muammoni bartaraf etish uchun ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish, ularni jamoa ishiga jalb qilish, farzandlarining o'sishi va rivojlanishiga qiziqishini oshirish lozim.

FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI VOLUME-2, ISSUE-1

- Resurslarning yetishmasligi: Jamoaviy faoliyat uchun zarur bo'lgan o'quv qurollari, texnik vositalar va boshqa resurslarning yetishmasligi ham muammo bo'lishi mumkin. Bu muammoni hal qilish uchun o'quv muassasasi rahbariyati, ota-onalar va hamkor tashkilotlar bilan birgalikda harakat qilish lozim.

Muammolarning yechimi uchun quyidagilarga e'tibor qaratish lozim:

- Muloqot va o'zaro tushunish: O'quvchilar o'rtasida ochiq muloqotni yo'lga qo'yish, ularni o'z fikrlarini erkin ifoda etishga o'rgatish, bir-birini tushunish, hurmat qilish va qo'llab-quvvatlashga o'rgatish.
- Shaxsiy yondashuv: Har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olish, ularga o'z qobiliyatlarini namoyish qilish uchun imkoniyat yaratish.
- Rag'batlantirish: Jamoaviy faoliyatda faol ishtirok etgan o'quvchilarni rag'batlantirish, ularning yutuqlarini tan olish, tanqid qilish o'rniga qo'llab-quvvatlash.
- Hamkorlik: Pedagoglar, ota-onalar va o'quvchilar o'rtasida hamkorlikni yo'lga qo'yish, umumiy maqsadlarga erishish uchun birgalikda harakat qilish.
- Pedagoglarning kasbiy mahorati: Pedagoglarning o'z kasbiy mahoratini doimiy ravishda oshirib borishi, o'quvchilar bilan ishlashning zamonaviy usullarini o'zlashtirishi.

Kelajak avlodni shakllantirishda o'quvchilar jamoasining o'rni

O'quvchilar jamoasi nafaqat ta'lim-tarbiya jarayonining asosiy shakli, balki kelajak avlodni shakllantirishning muhim vositasidir. Jamoada tarbiyalangan o'quvchilar kelajakda jamiyatning faol a'zolari bo'lib, mamlakat taraqqiyotiga o'z hissalarini qo'shadilar. Ular jamoada ishlash, mas'uliyatni his qilish, o'zaro yordam berish, muammolarni hal qilish kabi muhim ko'nikmalarga ega bo'ladilar. Shuning uchun o'quvchilar jamoasini shakllantirish va rivojlantirishga jiddiy e'tibor qaratish lozim.

Xulosa

O'quvchilar jamoasi – pedagogik jarayonning muhim negizidir. U o'quvchilarning bilim olishida, axloqiy tarbiyasida, ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda va shaxs sifatida shakllanishida muhim rol o'ynaydi. Jamoani shakllantirish va rivojlantirish, undagi muammolarni bartaraf etish, o'quvchilarning faolligini oshirish va kelajak

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
VOLUME-2, ISSUE-1**

avlodni yetishtirishda katta mas'uliyatni his qilib yashashimiz zarur. O'quvchilar jamoasi – pedagogik jarayonning muhim tarkibiy qismi va asosiy shaklidir. U ta'lim-tarbiya sifatini oshirish, o'quvchilarni shaxs sifatida shakllantirish va ijtimoiy hayotga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Pedagoglar o'quvchilar jamoasini shakllantirish va rivojlantirishda faol ishtirok etib, har bir o'quvchining potentsialini ochish va jamiyatga munosib fuqarolar yetishtirishga o'z hissalarini qo'shishlari lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva, Q. A. (2015). *Pedagogika nazariyasi*. Toshkent: "Fan va texnologiya".
2. G'oziyev, E. (2002). *Psixologiya*. Toshkent: "O'qituvchi".
3. Karimov, I. A. (1997). *O'zbekiston XXI asrga intilmoqda*. Toshkent: "O'zbekiston".
4. Kovalchuk, A. S. (2010). *Formirovanie kollektiva v shkole*. Moskva: "Prosvesheniye".
5. Lidskaya, E. V. (2008). *Psixologiya obrazovaniy*. Sankt-Peterburg: "Piter".
6. Mahkamov, U., & Toshpo'latova, N. (2010). *Pedagogik mahorat asoslari*. Toshkent: "O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi" Davlat Ilmiy Nashriyoti.
7. Mavlonova, R. (2010). *Pedagogika*. Toshkent: "O'qituvchi".
8. Petrovskiy, A. V. (1984). *Teoriya i praktika shkolnogo kollektiva*. Moskva: "Pedagogika".
9. Slastenin, V. A. (2000). *Pedagogika*. Moskva: "Magistr".
10. Xoshimov, K. H., & Nishonova, S. I. (2005). *Pedagogika tarixi*. Toshkent: "O'qituvchi".
11. Рахматуллаева, П. М., & Маҳкамова, М. А. (2022). ЁШЛАР ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ОШИРИШДА МОТИВАЦИЯНИНГ ЎРНИ ЁХУД УЛҚАН МАҚСАДЛАР САРИ ДАСТЛАБКИ ҚАДАМ. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, (Special Issue 1), 160-163.
12. Rahmatullayeva, M., Rashidova, G., & Karakulova, U. (2023). XXI ASRDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA PEDAGOGIK MAHORAT. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, 3(1).
13. Rahmatullayeva, M. (2021). XALQ PEDAGOGIKASIDA TA'LIM VA TARBIYA MASALARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, 1(4).
14. Abdulla, S., & Abduvakilovna, K. U. (2022). AXBOROT SAVODXONLIGI VA AXBOROT IZLASH XULQ-ATVORIDAGI PSIXOLOGIK

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
VOLUME-2, ISSUE-1**

- OMILLAR. *International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research*, 586-589.
15. Rahmatullayeva, M., Umida, K., & Gulnoza, R. (2023). BOSHQARUV PSIXOLOGIYASI VA BU BORADAGI ILMIIY YONDASHUVLAR. *Журнал Педагогике и психологии в современном образовании*, 3(1).
  16. Karakulova, U., Rashidova, G., & Raxmatullayeva, M. (2023). DEVIANT XULQ-ATVOR RIVOJLANISHIDA OILAVIY MUNOSABATLARNING TA'SIRI. *Журнал Педагогике и психологии в современном образовании*, 3(1).
  17. Rahmatullayeva, M., Karakulova, U., & Xaydarqulov, H. (2023). O 'QITUVCHI VA TALABALAR O 'RTASIDA SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. *Журнал Педагогике и психологии в современном образовании*, 3(1).
  18. Rahmatullayeva, M., & Ahmedova, L. (2023). GO 'DAKLIK DAVRI TO 'G 'RISIDA PEDAGOGIK ILMIIY DUNYOQARASHNING SHAKLLANISHI. *Журнал Педагогике и психологии в современном образовании*, 3(1).
  19. Rahmatullayeva, M. (2021). O 'QUVCHI SHAXSINI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO 'NALISHLARI. *Журнал Педагогике и психологии в современном образовании*, 1(4).
  20. Rahmatullayeva, M., & Karimova, N. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM MUASSALARI BOSHQARUVINING DOLZARB MUAMMOLARI. *Журнал Педагогике и психологии в современном образовании*, 3(2).
  21. Rahmatullayeva, M., Karakulova, U., & Anvarova, S. (2023). OLIY O 'QUV YURLARIDA BO 'LAJAK O 'QITUVCHILARNI KASBIY MOSLASHTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK JIHATLARI. *Журнал Педагогике и психологии в современном образовании*, 3(2).
  22. Rahmatullayeva, M., & Toshbekov, H. (2023). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA AGRESSIV XULQ-ATVOR VA UNI KORREKSIYALASH YO 'LLARI. *Журнал Педагогике и психологии в современном образовании*, 3(2).
  23. Rahmatullayeva, M., & Toshbekov, H. (2023). PSIXOLOGNI PSIXOMETRIK JIHATIDAN TAYYORLASH TALABLARI. *Журнал Педагогике и психологии в современном образовании*, 3(2).

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
VOLUME-2, ISSUE-1**

24. Rahmatullayeva, M., & Norqulova, I. (2023). BO 'LAJAK PEDAGOGLARNING KASBIY MOSLASHTIRISH OMILLARI VA SHART-SHAROITLARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, 3(3), 83-88.
25. Rashidova G. G. INTERPRETATION AND INTERDEPENDENCE OF THE CONCEPTS OF «COMPETENT» AND «COMPETENCE» //Theoretical & Applied Science. – 2021. – №. 8. – С. 83-89.
26. Rashidova, Gulnoza. "“COMPENTLIK” AND “COMPACTNESS” OF TINCALARING OF TALHS AND JEWELRY." *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal* 2021.4 (2021): 99-112.
27. Rashidova G. G. Socio Cultural Approach as a Modern Direction of Teacher Training //International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding. – 2021. – Т. 8. – №. 8. – С. 169-172.